

keshirmelerin yaǵny kewil xoshınıń bolmawın sáwlelendiriwge háreket etedi. Naqıl-maqal quramında kelgen *aspan* sózi de metaforalıq xızmette jumсалǵan. Al, *juldız* ataması arqalı dáslepki mısalda insanlardıń juldız ushqanda oǵan tilek tilew túsiniginen kelip shıǵıp, barlıq úmitin usı juldızǵa baylap, oǵan isenip tilek tilep kózleri tórt bolıwı bayanlanadı. *Poeziya juldızı* metaforası bolsa, biz bilemiz, juldız ol tek aspanda, eń joqarıda sonlıqtan da, lirikalıq qaharmandı kóklerge kóterip, poeziyanıń eń, joqarı juldızı dep ataǵan.

Ulıwmalastırıp aytqanda, shayır dóreтіwshiliginde, sonday-aq, xalıq awızeki dóretpeleriniń biri naqıl-maqallarda qaraqalpaq tilindegi fizika atamaları stillik ózgeshelikler menen qollanǵan. Bunda awıspalı mánidegi, ásirese, metaforalıq xızmettegi sózler shayır qosıqları hám naqıl-maqallar arqalı ádebiy ortalıqta, sonday-aq, kúndelikli turmista paydalanıladı. Nátiyjede, ulıwma xalıqlıq tildiń tariyxıy rawajlanıwında arnawlı mazmunǵa iye til birlikler toparı bolıp keńeyip, tolıǵıp baradı hám de sózlik quramda atamalar sistemasın dóretedi.

Адебиеттер

1. Berdimuratov E. Qaraqalpaq tili terminleri . – Nókis: «Bilim», 1999.
2. Әбдикамалов Б. Исмаилов Қ.А., Өтениязов Е. Физика терминлериниң түсиндирме сөзлиги. – Нөкис: «Билим», 2001.
3. Юсупов И. «Таңдамалары шығармалары». Үш томлық. I, II, III том. – Нөкис: «Билим», 2018.
4. Қарақалпақ тилиниң түсиндирме сөзлиги. II том. – Нөкис: «Қарақалпақстан», 1984.
5. Қарақалпақ тилиниң түсиндирме сөзлиги. III том. – Нөкис: «Қарақалпақстан», 1988.
6. Қарақалпақ тилиниң түсиндирме сөзлиги. IV том. – Нөкис: «Қарақалпақстан», 1992.
7. Қарақалпақ фольклоры. (Көп томлық) 88-100 томлар. – Нөкис: «Илим», 2011.

РЕЗЮМЕ

Мақоллада qaraqalpaq tili terminologiyasining, shuningdek fizika atamaları haqida ma'lumotlar berilgan. Fizika atamalarining badiiy asarlar tilida ko'chma ma'noda qo'llanilib kelishi o'rganilgan. Fizika ilmiga oid atamalarning xususiyatlari tahlil etilgan.

РЕЗЮМЕ

В статье представлена информация по терминологии каракалпакского языка, а также физические термины. Известно, что термины «физика» в языке художественной литературы используются в переносном смысле. Анализируются свойства терминов, относящихся к физической науке.

SUMMARY

The article provides information on the terminology of the Karakalpak language, as well as physical terms. It has been learned that the terms of physics are used figuratively in the language of fiction. The properties of the terms are analyzed related to physical science.

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН ОЙКОНИМЛЕРИНИҢ НОМИНАЦИЯСЫНДА НЕГАТИВЛИК ПРИНЦИПИ

М.Д.Қурбанов – филология илимлериниң кандидаты

Әженияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: топоним, ойконим, ном бериш, номинация, тамойил, омил, позитив, негатив, белги

Ключевые слова: топоним, ойконим, наименование, номинация, принцип, фактор, позитив, негатив, знак

Key words: toponym, oikonym, naming, nomination, principle, factor, positive, negative, sign

Топоним – бир типке киретуғын тәбийий-географиялық объектти бир-биринен ажыратып көрсетиў хызмети жүкленген арнаўлы (меншикли) атама, ол улыўма қолланыўшы (ғалабалық) сөзден атқаратуғын хызмети, мәни аңдаыў жағынан парықланады. Географиялық объекттиң қандай түри екенине қарай топонимлер ороним, гидроним, ойконим, некроним т.б. болып бөлинеди. Булардың ишинде ойконимлер жумсалыў өнимлилиги, жәмийет турмысында тутқан орны менен характерленеди. Ойконимлерге аўыл, қала, посёлка, қорған сыяқлы адамлардың жасаў орынларының меншикли атамалары киреди.

Ойконим тек орын, мәнзил ҳақында емес, ал аталған жердиң географиялық шараяты, ықлымы, тәбияты (фаунасы, флорасы), халық, жәмийет ҳақында мағлыўматларды да өзінде жәмлейди. Сонлықтан олардың пайда болыў жолларын, материаллық тийкарлары ҳәм номинациясын үйрениў топонимикада әҳмийетли есапланады. Бул мәселе бир қатар илимпазлар, атап айтқанда, В.А.Жучкевич, А.В.Суперанская, Э.М.Мурзаев, А.Камалов, З.Дүсимов, Н.Улуқовлардың изертлеўлеринде арнаўлы түрде сөз етилген.

Географиялық объектке атама бериў курамалы ҳәм қоспалы қубылыс. Топонимлер, оның бир түри ойконимлердиң аталыў жолларын (номинациясын) анализ етиў тек предмет ҳәм оның белгилери емес, ал атама бериўши, оның психикалық ҳалаты, объектке қатнасы, ўақыт, жәмийет ҳақында мағлыўматлар алыў имканиятын береді.

Топонимлер тарийхына нәзер салсақ, олар ҳәзиргидей түрли мәнилик, дүзилisлик өзгешеликлерге ийе болмаған. Адамлар ерте дәўирлерде географиялық объекттерди жай сөзлер менен ғана атаған: дәрьяны *дәрья*, көлди *көл*, таўды *таў* деген. Профессор Э.М.Мурзаев буның себеби ерте дәўир адамларының сөз байлығының аз болыўы ҳәм географиялық объекттиң бир неше парықлы белгилерин аңлай алмаўынан деп көрсетеди. Сол ушын гейде бир сөз бир

неше мәниде жумсалғанын, мәселен, *суў* сөзиниң суйықлық мәнисинен басқа «дәрья», «көл», «теңиз» деген мәнилерде жумсалыўын *Ақсуў*, *Қарасуў* гидронимлери мысалында түсиндирген [5:117].

Солай етип, адам ақыл-зәкаўатының жетилисиўи, социаллық, жәмийетлик, руўхый турмыс тәризиниң раўажланыўы, басқа да факторлар жасаў орынларына атама бериў тәжирийбесиниң артыўына тийкар болды.

Бир орынды екіншисинен парықлап көрсетиў ойконимниң тийкарғы хызмети. Олардың пайда болыўы, қәлипlesiўи атама бериўши – адам яки адамлар жәмәәти (халық) тәрепинен әмелге асады. Атама бериўши жасаў орнына атама бериўде дәслеп ол жердиң өзине тән өзгешеликлерин, белгилерин излей баслайды. Бул процесте орынның тәбийий-географиялық жайласыўы, рельефлик дүзилisи, халықтың этникалық, социаллық белгилери, хайўанатлар ҳәм өсимликлер, басқа да предмет ҳәм белгилер мотив ўазыпасын атқарады. «Белги – географиялық объекттерди атаўда ең әҳмийетли психологиялық категория. Ол атама таңлап қойыўға тийкар (мотив) болады. Хәттеки, белги топонимниң пайда болыў себебин де тез түсиндирип береді» [5:23]

Атама бериўши жоқарыда айтылған белгилерден бирин таңлаўда қандай да бир принципке тийкарланады. Принциплер хәр қыйлы болыўы мүмкин. Э.М.Мурзаев топонимлер номинациясында төмендегидей принциптерди белгилеп өткен:

1. *Позитивлик* – объекттиң реал көринисиниң атамада сәўделениўи. Бундай топонимлер жүдә көп, олар объекттиң тәбийий-географиялық, характерли өзгешеликлернен мағлыўмат береді;

2) *Негативлик* – объектти тек өзине тән, басқасында ушыраспайтуғын белгисине тийкарланып атаў;

3) *Өзлестирме* (калька) – атама аўдарма жолы арқалы қәлипlesiди. Бунда оның дүзилisи өзгериўи мүмкин, ал мәниси сақланады;

4) *Қатарлар* (салыстырыў) нызамы – бир неше

объект белгилериниң салыстырылыуы атамаға тийкар болады;

5) *Халықлық* этимология – атаманың келип шығыуы аңызларға тийкарланып түсиндириледі. Атаманың фонетикалық, структуралық ұқсаслық тәрпине көбірек кеуіл бөлинеді [5:119].

Топонимист алым В.А.Никонов топонимлерди жәмийетлик кубылыс деп бағалайды хәм олардың тарийхый, салыстырылуы хәм негативлик принциплер тийкарында аталатуғынын айтқан [6:23;42].

А.Камаловтың изертлеуинде башкурт тили ойконимлериниң келип шығыу тийкарлары, аталыу принципери арнаулы сөз болған. Онда усы тил ойконимлери объекттиң тийкаргы өзгешелигине, бир-бирине салыстырылуы аркалы хәм материаллық-мәдени мүнәсибетлерге қатнастырылып аталатуғыны мысаллар жәрдеминде түсиндирилген [4:13-50].

Өзбек тили топонимикасында топонимлердиң номинативлик принципери айырым илимпазлардың мийнетлеринде сөз болған. Солардан З.Дүсимов өзбек тили, анығырағы, Хорезм топонимлери номинациясының салыстырыуы, транспозиция, позитивлик хәм негативлик принципери белгилеп өткен [2:55-59].

Н.Улуковтың өзбек тили гидронимлериниң изертлениуине арналған монографиясында суу объектлери салыстырыуы, позитивлик, негативлик принциплер тийкарында аталатуғыны гидронимлер мысалында түсиндирилген [8:44-56].

Жоқарыда топонимлердиң номинациясы, онда қолланылған принциплер ҳақында қәнигелер тәрпинен билдирген пикирлерге тоқтап өттик. Олардан Қарақалпақстанның айырым ойконимлери номинациясы ушын да характерли болған негативлик принципи дыққатымызды тартты.

Объект ямаса белгили бир орынды оның ең характерли белгисине қарай атау позитивлик принципи болса, керисинше орынды ең киши (типик болмаған), оны характерлей алмайтуғын белгиге тийкарланып атама беріу негативлик принципи деп аталады. Негатив термини латынша – negativus «унамсыз», «жасырын» дегенди билдиреди. Бул принциптиң теориялық тийкарлары А.Никонов, Э.М.Мурзаев, В.А.Жучкевич, З.Дүсимов хәм Н.Улуков тәрпинен арнаулы үйренилген.

Белгили бир орында қандай да бир предметтиң хәдден зыят көп болыуы, ол жерди парыклап көрсетиуши белгиге айлана алмайды. Мәселен, аймақтың барлық орынлары қумлық болса, ол жерде *Қумауыл* деген атаманың пайда болыуы мүмкин емес. Себеби қум сол орынды характерлеуши белги бола алмайды. Топонимист алым В.А.Жучкевичтиң мына пикирине дыққат аударайық: «Орта Азия хәм Қазақстан аймақларында суу там-тарыслығы бар, бул жерлерде суу тиришиликтиң дереги. Ал Балтық бойы аймақларында суу жүдә көп. Итибарды тартатуғын тәрпи сонда, Орта Азия хәм Қазақстанда көплеген топонимлер суу менен байланыслы, ал Балтық бойында бундай атамалар оғада аз» [3:21]. Буннан Орта Азия хәм Қазақстан топонимлериниң номинациясында суу тийкаргы белги екені түсиниледи.

Қарақалпақстан ойконимлери бойынша анализлер соннан дерек береді, бир қатар ойконимлердиң номинациясында негативлик принципи қолланылған.

Әдебиятлар

1. Абишов Г.М. Шымбай районы топонимлериниң тарийхый-лингвистикалық анализи. Филол. ... филос докторы (PhD)...дисс. –Нөкис: 2019.
2. Дүсимов З., Тиллаева М. Топонимика асослари. – Тошкент: 2002.
3. Жучкевич В.А. Общая топонимика. Изд. 2-е, испр. и. доп. – Минск: «Высшая школа», 1968.
4. Камалов А.А. Башкирская топонимия (сравнительное и ареальное исследование). Дисс. в виде научного доклада докт филол.наук. –Уфа: 1997.
5. Мурзаев Э.М. География в названиях. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: «Наука», 1982.
6. Никонов В.А. Введение в топонимику. Изд.2-е. – М.: Издательство ЛКИ, 2011.
7. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. – М.: 1973.

Мәселен, аймақтағы бир қатар орынлар сол жерде аз, оны характерлей алмайтуғын белгиге тийкарланып аталған. Бул, әсиресе, этнонимлерден келип шыққан ойконимлерде анық көзге тасланады. Билемиз, Қарақалпақстанның арқа районларында қарақалпақлар басқа миллет ўәкиллерине салыстырғанда көпшиликти курайды. Солай екен, бул орынларда *қарақалпақ* этноними жасау орнын жекелеп яки парыклап көрсетиуши белги бола алмайды. З.Дүсимов тек өзбеклер жасайтуғын аймақта хеш қашан *Өзбек ауылы* деп аталатуғын орын болмайтуғынын, керисинше, көшип келген басқа уруу яки миллеттиң аты характерли белги болатуғынын айтқан еді [2:68]. Олай болса, республиканың арқа аймақларындағы *Түркмен ауыл*, *Өзбек ауыл*, *Қазақ ауыл*, *Орыс ауыл* деп аталған бир неше орынлар негативлик принципи тийкарында келип шыққан деген жуўмаққа келемиз. Г.Абишов Шымбай районындағы *Қарақалпақ ауыл* ойконими қазақ миллети ўәкиллери көп жасайтуғын елатлы пунктте қәлиплескенин айтқан еді [1:49]. Бундай ойконим Тахиятас, Хожели районларында да ушырасады.

Демек, белгили бир орында жасап атырған миллет яки уруу ўәкиллери жергиликли халықтың жүдә аз бөлегин курауы яғный сол аймаққа характерли болмаған белги атаманың пайда болыуына тийкар жаратқан. З.Дүсимов бул ҳақында пикир жүритип: «... негативликте территория көлеми тийкаргы орында турады. Территория көлеми қаншама киши болса, негативлик соншама анық болады. Ал территория үлкен болған сайын негативлик сезилмей баслайды яки улыўма жоқ болады» деген еді [2:68].

Булардан басқа жасау орнындағы қандай да бир кишкене предмет атама беріуши(лер)ниң нәзерине тез түсиуи мүмкин. Бул сол орынның аталыуына тийкар болады. Мәселен, республика аймағында *Қыйсық терек* (Шымбай районы), *Қызыл үй* (Кегейли, Шымбай, Нөкис районлары) деп аталған ауыллар бар. Бул ауылларда терек, үйлердиң көп болыуы тәбийий. Бирак негативлик принципине муўапық номинация ушын қыйсық көринистеги терек, қызыл реңли үй мотив болған. Сол орындағы бир неше предметлер (терек яки үй)ден тек бирейи ғана (қыйсық, қызыл болғаны) атама беріушиниң дыққатын тарқан. Басқаша айтқанда, пүтиндеги бир бөлек парықлаушы белги бола алған.

Географиялық объектлер, соның қатарында жасау орынларының аталыуы өз-өзинен пайда болып қалмайды. Ол атама беріуши (адам, халық) тәрпинен әмелге асады. Белгили ономаст алым А.В.Суперанскаяның «... предмет ямаса кубылыс атамасының пайда болыуын инсан тәжирібесисиз көз алдымызға келтириу мүмкин емес» деген пикири буның дәлили бола алады [7:26].

Солай етип, алдағы ўақытлары топонимикалық материалларды (ойконимлер, гидронимлер, оронимлер т.б.) топлау, аталыу өзгешеликлерине қарай таллап үйрениу тек атаманың пайда болыуы себеплерин анықлауы емес, ал бул процесте инсан факторын да белгилеу имканиятын береді. Себеби, жәмийеттеги социаллық-сиясий, экономикалық, мәдени өзгерислер ономастикалық материаллардың басқа түрлерине салыстырғанда, топонимлерде (ойконимлерде) көбірек өз көринисин табады.

8. Улуков Н. Ўзбек тили гидронимларининг тарихий-лисоний тадқиқи. – Тошкент: «Фан», 2008.

РЕЗЮМЕ

Мазкур мақолада топонимлар, жумладан ойконимларнинг номланиш жараёни, унда инсон омили, номлаш томоийллари таҳлил қилинган. Айниқса, ойконимлар номинатсиясида неготивлик томоийли, кичик деталларнинг асосий белги – мотивга айланиши маҳаллий жой номлари мисолида изоҳланган. Бу борада рус ва ўзбек олимларнинг фикрлари ҳам келтирилган. Шунингдек, мақолада тадқиқот предметининг қорақалпоқ топонимикаси учун аҳамияти ҳам тушунтирилган.

РЕЗЮМЕ

В статье анализируется процесс наименования топонимов, в том числе ойконимов, в которых учитывается человеческий фактор, принципы наименования. В частности, принцип неготивности в номинации ойконимов, превращение мелких деталей в главный персонаж – мотив, объясняется на примере местных топонимов. По этому поводу также приводятся мнения российских и узбекских ученых. В статье также объясняется важность предмета исследования для каракалпакской топонимии.

SUMMARY

The article analyzes the process of naming toponyms, including ойконимов, which take into account the human factor and the principles of naming. In particular, the principle of negativity in the nomination of ойконимов, the transformation of small details into the main character – a motive, is explained using the example of local toponyms. On this occasion, the opinions of Russian and Uzbek scientists are also cited. The article also explains the importance of the research subject for the Karakalpak toponymy.

ТАМДЫ РАЙОНЫ ҚАЗАҚЛАРЫНЫҢ ТИЛИНДЕГИ КӘСИПЛИК ЛЕКСИКА

Ы.А.Қуттымұратова – филология илимлери бойынша философия докторы, доцент

Әженияз атындағы Нөкіс мәмлекетлик педагогикалық институты

М.Ү.Қушкарбекова – үлкен оқытушы

Наўайы мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: кадим тарих, она тили, оғзаки адабиёт, сўз жозибадорлиги, бой маданият.

Ключевые слова: древняя история, родной язык, устная литература, словарное богатство, богатая культура.

Key words: ancient history, native language, oral literature, word appeal, rich culture.

Тамды ҳәкимшилиқ аймағы 1920-жылы Түркстан Республикасының Әмиўдәрәя бәлими қурамында дүзилген. 1921-жылдан Әмиўдәрәя бәлимининң Төрткүл округине кирген. 1928-жылға шөкем Қоңырат округине қараған. 1928-жылы округлардың тарқатылыўына байланыслы Тамды аймағы тиккелей ўәлаят қарамағындағы район сыпатында қайта дүзилип, орайы болып Мыңбулақ мөканы белгиленген. Тамды районы дәслепки ўақытта бес аўыллық ҳәкимшиликтен ибарат болған. Бул аўыллық ҳәкимшилиқлер болыслықларға бағынған. Соңынан район орайы Тамдыбулақ мөканына көширилген.

Тамды районы 1943-жылдан Бухара ўәлаятина кирген. 1982-жылы Наўайы ўәлаятиның дүзилиўи менен жаңа ҳәкимшилиқ аймаққа қарайды. 1988-1992-жыллары дәслеп, Самарқанд, соңыра Бухара ўәлаяти қурамына қосылады. 1992-жылдан баслап қайтадан Наўайы ўәлаяти қурамына кирген.

Районның тийкарғы халқын қарақалпақлар менен қазақлар қурайды. Түпкиликли халқы қарақалпақлар. Хәзирги ўақытта халықтың 60 пайызға жақыны қазақ миллети ўәжиллери, 35 пайыздан асламы қарақалпақлар, қалғаны басқа да миллетлер. Райондағы оқыў-тәрбия ислери қазақ, қарақалпақ, өзбек хәм орыс тиллеринде алып барылады. Тамды районына «Тамдыбулақ», «Ж.Балыйманов», «Аяққудық», «Керегетай», «Кериз», «Бирлик» ширкет хожалықлары қарайды. Халқының тийкарғы күн-көрис тиришилиги мал шарўашылығы болып есапланады.

Тамды тарийхына нәзер тасласақ, 1925-жылы Мыңбулақта биринши территориялық-революциялық комитет дүзилген. Ревком «Мыңбулақ», «Тамды» хәм «Қарақалпақ» болысларын қамтыған. 1926-жылы Тамдыбулақта 180 орынлық мектеп-интернат ашылған. 1927-жылы Мыңбулақта 60 орынлық мектеп-интернат ашылған. 1927-жылы Тамдыбулақта биринши медпункт жұмыс баслаған. 1928-жылы 12-апрельде «Қазақ АССРның қурамында Тамды районын дүзиў туўралы» қарар қабылланған. Тамды районының орайы етип дәслеп Мыңбулақ аўылы таңлап алынған. Арадан еки ай өткен соң, район орайы болып Тамдыбулақ аўылы бекитилген. 1932-жылы районда биринши болып Тамды совхозы, кейин ала Андреев колхозы шөлкем-лестирілген. 1932-жылы Тамды совхозында райондағы дәслепки бақша ашылған, 1933-жылы райондағы дәслепки клуб пенен китапхана жұмыс баслаған.

Қазақ тили туркий тиллерининң қыпшақ топарының қыпшақ-ноғай бәлимшесине киреди. Ерте ўақытлардан

қазақлар араб жазыўын қолланған. 1929-39 жыллары латын әлипбесин пайдаланған. 1949-жылдан рус (кириллица) графикасына тийкарланған мәмлекетлик жазыўда жазды Қазақ алфавитинде 42 хәрип бар. Рус тилиндеги 33 хәрипке қосымша: ө, ұ, і, у, ғ, қ, һ хәриплер таңаланған. Шөксиз кең территорияға қарай қоныс басқанына қарамастан қазақ тили жеке диалектлерге бөлинбейтуғын монолитли (бир тутас) тил. Онда жеке-леген говорлық өзгешеликлер ғана бар. Әйемги заманнан берли дөрелген бай әдебий ғәзийнеси бар [2].

Аўызеки әдебиятының өзи 40 тан аслам жанрға бөлинеди. Бир ғана қосық жанры өз ишине: арнаў қосығы, сораў қосығы, қосық хат, турмыс-салт қосықлары, төрт түлик малға арналған қосық, тарийхий жыр, дәстүрли қәде жыры сыяқлы сан мың түрге ажыратылады. Турмыс-салт жырларынан: ярамазан, арбаў, жалбарыныў, бәдик, бақсы айтысы сыяқлы диний исе-нимлер менен байланыслы, үйленіў дәстүри менен байланыслы тойбаслар, бет ашар, яр-яр, сыңсыў, кеўил айтыў, жубатыў, жоқлаў қосықлары бар. Жыраўлардың қысса-дәстанлары, толғаў, арнаў, нәсият қосықлары, хәр түрли атқарылады. Шығыс еллеринде аңыз болып тараған жети ашықтың барлығын халық шайырлары ел аўзынан жыйнап-терип жырга қосып дәстан жазған. Олар: Ләйли-Мәжнүн, Юсуп-Злиха, Фархад-Шийрин, Тахир-Зухра, Сейпилмәлик-Жамал, Бозжигит-Қарашаш, т.б. ашықлық дәстанлар.

Қазақ философиясының өзине тән өзгешелиги – ана тилине, сөз өнерине айрықша болып, жоқары баға беріўинде көринеди. “Өнер алды қызыл тил” деп түсинген ата-бабамыз “от тилди, орақ аўызды” дилбар шешенлердин нәсият сөзлерин, табан аўзында тақмақлап айтқан нақыл-мақал, афоризм сөзлери менен жыраўлардың терме-толғаўларын жазыў-сызыўсыз ядлап, ядында сақлап, сол қәлпинде бизиң дәўиримизге жеткерген. Оның себеби – мәнили сөзлердин жасаўшандығы, халықтың тил қүдиретин бақалай билиўинде көринеди. Хәқыйкый сөздин тәрбиялық мәнісине ертеден айрықша нәзер таслап, “аталар сөзи – ақылдың көзи” деп бабаларымыз сөз сөйлеўди өлмес өнер, хәқыйкый қәдирият деп бақалаған. Усы пикирди “сөз тапқанға мин таппас”, “шешенниң сөзи мерген, шебердин көзи мерген”, “сөз сүйектен өтеди”, “жақсы сөз жарым ырыс”, жақсы сөз жанды семиртеди сыяқлы нақыл-мақаллардан билиўимизге болады.

Тарийхтағы жуңғар қалмақлары менен кескинлескен урыс ўақтында Қоңтажыда кеткен ел кегин шын сөздин күши менен қайтарған Қаздаўыслы Қазыбек бийдин